

власну структуру, що формується при наявності комплексу умов певної якості. Під готовністю до того або іншого виду діяльності розуміється цілеспрямоване вираження особистості, що включає її переконання, погляди, відносини, мотиви, почуття, вольові й інтелектуальні якості, знання, уміння, навички, установки, настрій на певне поведіння. Готовність до педагогічної діяльності розглядається як результат освітньої діяльності студентів, що досягають певного рівня й стану сформованості знань і вмінь, що опановують професійним досвідом, що розвивають у собі здатність до дозволу моральних дилем.

Література:

1. Анисимов С.Ф. О крайней необходимости этического образования студентов в университете // Вестник Московского университета. - Серия 7- «Философия», - 1996- №2.-С. 67-68.
2. Волков А.М. Деятельность: структура и регуляция - М.: МГУ, 1987. - 38 с.
3. Гей М.И. Формирование готовности будущих учителей к осуществлению нравственного воспитания школьников: Автореф. дис... канд лед.наук,- М., 1988.-26 с.
4. Давыдов В.В. Теория деятельности и социальная практика // Вопросы философии. - 1996 - №5.- С. 52-62.
5. Иванова А.Н. Некоторые социальные проблемы педагогической этики,- Киев: Наукова думка, 1971,- 45 с.
6. Ильин Г.А. Образование и культура: поиски взаимного соответствия - М.: Просвещение, 1992 - 123 с.

УДК 378.011.3:796

О.А. СТАСЕНКО

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті автор розкриває зміст структурних компонентів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи, які будуть сприяти ефективному формуванню готовності фахівців до зазначеного виду діяльності.

Аннотация. В статье автор раскрывает содержание структурных компонентов подготовки будущих учителей физической культуры к внеурочной работе с учениками основной школы, которые будут способствовать эффективному формированию готовности профессионалов к указанному виду деятельности.

Annotation. In this article the author analyzes the problem of content of structure components of future teachers preparing to out-school work with pupils of general school. This components help to form the professionals' readiness to this activity.

Постановка проблеми. Демократизація освіти, надання їй державно-національної спрямованості вимагають пошуку нових шляхів якісного вдосконалення фізичного виховання підростаючого покоління. Формування національної системи фізичного виховання школярів вимагає нового змісту та пошуку ефективних форм, засобів та методів підготовки шкільного вчителя, створення відповідного навчально-методичного забезпечення. Педагог має бути озброєний системою закономірностей, які відображають реальні процеси особистісного розвитку вихованців.

В основі педагогічної майстерності учителя фізичної культури лежать знання викладання предмету „Фізична культура” і його методики та ефективного здійснення ним позакласної фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи. Дуже важливо кожному студенту усвідомити, що найсуттєвішим у методиці є рівень індивідуальної майстерності педагога. Через його діяльність методика й відображається у конкретних досягненнях учнів.

В нинішній час перед учителем фізичної культури гостро стоїть завдання широкого залучення школярів до систематичних занять фізичною культурою спортом, участі їх у найрізноманітніших шкільних та позашкільних змаганнях. Щоб досягти цього, учитель фізичної культури повинен бути добре підготовленим до здійснення зазначеного виду діяльності.

Можливість всебічного та гармонійного розвитку особистості учня у галузі фізичної культури залежать, як зазначають Г.А.Степанова, Г.А.Булатова, Р.М.Гімазов, в готовності педагогів та студентів до цієї роботи, а також пов'язана із розробкою відповідних засобів - програм розвитку, методик, навчальних посібників [6, с.60].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуюча джерельна база свідчить про існування розбіжностей у визначенні професійної готовності. О.В.Волошею ко вважає, що розбіжність у визначенні поняття „готовність до діяльності” зумовлена тими поняттями, через які вона визначається (властивість або якість особистості, психічний стан, структурне, цілісне або особистісне утворення тощо). Крім того, необхідно зазначити, що розуміння психологічної готовності до професійної діяльності ґрунтується на двох головних підходах: функціональному (дослідження готовності до діяльності як певного стану психічної функції, ЯКІ зумовлює високий рівень праці) і особистісному (дослідження особливостей результату підготовки до певної діяльності) [1, с.20].

У психолого-педагогічній літературі готовність до професійної діяльності розглядається як комплексний, інтегративний стан, що тісно поєднує теоретичну й практичну підготовку фахівців (М.П.Данилко) [2, с.5]; інтегральне утворення особистості, що включає певні компоненти (мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольові та сукупність знань, умінь, навичок і особистісних якостей, адекватних вимогам, змісту та умовам діяльності (Л.Д.Мойсеєнко) [4, с.157]; інтегроване системою властивосте відносин утворення особистості, що характеризує її вибірково прогнозуючу активність при підготовці та включенні до діяльності (А.Ф.Линенко) [3, с.129].

Проблема вимірювання професійної готовності майбутнього фахівця до педагогічної діяльності пов'язана з визначенням критеріїв та рівнів її сформованості. Автори Г.А.Степанова, Г.А.Булатова, Р.М.Гімазов визначають такі критерії оцінки ступеня розвитку готовності до педагогічної діяльності: мотиваційну цінність відношення до роботи з дітьми; інтелектуальну та комунікативну вмієність в навчально-професійну діяльність; проявлення до неї рефлексивно-гнучкості та широти мобілізаційних, орієнтаційних, розвивальних, соціально-психічних та операціональних вмінь; креативність як здібність та готовність продуктивної творчості у процесі вирішення різноманітних реабілітаційно-педагогічних завдань, вміння розробляти та складати здоров'язберігаючі програми, загальноосвітніх шкіл [6, с.60].

Готовність майбутнього учителя фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи нами розглядається як результат процесу підготовки вчителя, що виявляється сформованістю мотивацій (усвідомлення важливості позакласних занять фізичними вправами з учнями основної школи, зацікавленість цією роботою; бажання досягнути успіху в цій діяльності, підвищення рівня інформованості та фахової кваліфікації), знань (використання засобів фізичного виховання у профілактиці захворювань, розвитку фізичних якостей школярів, самостійних заняттях школярів з метою активного відпочинку в рекреаційний час, під час вихідних чи канікул, знання особистісно-орієнтованих технологій фізичного розвитку і фізкультурно-оздоровчої роботи, обізнаність методами і формами організації позакласної роботи з учнями), умінь (проведення навчальних, секційних занять та занять з учнями, які віднесені за станом здоро-

в'я до спеціальних медичних груп; надання методичної допомоги іншим учителям в проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня; систематично здійснювати самоаналіз професійної діяльності щодо узагальнення власного досвіду та досвіду інших), комунікативних навичок та особистісних якостей майбутніх учителів фізичної культури (навичок комунікативної і творчої діяльності).

Мета статті полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна готовність майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи не з'являється спонтанно, її необхідно всіляко підтримувати і розвивати. Для цього треба створювати умови, які б дозволяли майбутнім учителям отримувати належний рівень спеціальних знань, умінь та навичок, підвищувати свій загальнокультурний і фаховий рівень, брати участь у пошуковій, дослідно-експериментальній роботі, здійснювати обмін передовим та інноваційним педагогічним досвідом. Соціальне забезпечення процесу професійної підготовки учителів фізичної культури охоплює низку питань щодо підвищення їхнього соціального статусу та авторитету, виявлення відповідного ставлення з боку органів управління до потреб педагогів, що пов'язані з матеріально-технічним, методичним, інформаційним забезпеченням їх майбутньої професійної діяльності.

Професійна готовність учителя фізичної культури, його компетентність та освіченість, вміння активно і творчо вирішувати складні ситуації навчально-виховного змісту стають можливими за умови передачі їм необхідного соціального, культурологічного, наукового, психолого-педагогічного досвіду. Саме тому серед шляхів підвищення діяльності методичних об'єднань учителів фізичної культури виділяють такі як:

- організація усіх форм роботи на діагностичній основі з урахуванням запитів та потреб педагогів, рівня їх професійності, особливостей регіону, самооцінки і самоаналізу;

- урахування досягнень науки і передового педагогічного досвіду;

- глибокий аналіз результативності роботи та основних вимог щодо шкільного курсу „Фізична культура”;

- включення педагогів у самоосвітню діяльність;

- налагодження взаємозв'язку міжкурсовою підготовкою та роботою в міжкурсовий період через розробку орієнтовної тематики, планів-програм відповідно до спецкурсів та включення фахівців у процес звітності про виконання післякурсів завдань [5].

Педагогічне вирішення проблеми професійної готовності учителів фізичної культури пов'язується із засвоєнням необхідних знань теоретичного і методичного характеру. Це важливо тому, що без відповідного інформаційного оснащення учителя фізичної культури важко розраховувати на успішне вирішення завдань формування його педагогічної майстерності. Водночас слід зауважити, що у вирішенні зазначеної проблеми не можна обмежуватися створенням необхідної інформаційної основи. Потрібні й інші умови підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи. До цих педагогічних умов дослідники відносять ті, що пов'язані із технологічним забезпеченням навчально-виховного процесу.

Отже, зазначені вище шляхи та педагогічні умови, що сприяють готовності майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи є актуальними і лише у взаємодії можуть бути успішно розв'язані на прак-

таці. Якщо соціальний аспект проблеми охоплює питання соціально-культурної і матеріально-фінансової підтримки учителя фізичної культури, то психологічний параметр не дозволяє залишити поза увагою процеси, які відбуваються на особистісному рівні і пов'язані з такими проявами духовного й психологічного змісту як почуття, думки, ціннісні орієнтації, вміння приймати рішення, володіти собою, забезпечуючи внутрішній та зовнішній комфорт. При цьому педагогічне осмислення та вирішення зазначеної проблеми охоплює не менш важливу низку питань, без яких практично неможливе професійне становлення майбутнього учителя фізичної культури з погляду забезпечення його необхідними знаннями, уміннями і навичками щодо організації та проведення позакласної роботи з учнями основної школи. Враховуючи виключно важливу роль педагогічного забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи, нами були здійснені наступні кроки наукового пошуку, що пов'язані з визначенням структурних компонентів цього процесу.

У сучасній педагогічній літературі підкреслюється думка про те, що в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури важливо розвивати складові її компоненти. Серед основних компонентів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи ми виділяємо чотири (рис. 1).

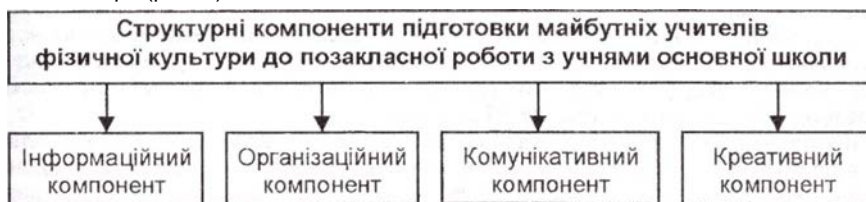

Рис. 1. Відображення структурних компонентів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи

Забезпечення та розвиток компонентів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи визначена нами як необхідна умова ефективного розв'язання вказаної проблеми. Виділення цієї умови пов'язане з тим, що нинішня підготовка студентів до зазначеної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах є не досить ефективною. Однією з причин того, що ця підготовка не вирішує належним чином найважливіші завдання щодо забезпечення необхідних знань, умінь та навичок, які сприяють готовності до професійної діяльності є обмеження її змісту. Комплексний аналіз дозволив нам визначити зміст кожного компоненту, його роль і значення в цілісній структурі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації та проведення позакласної роботи з учнями основної школи.

Професійне спрямування змісту підготовки на основі міжпредметних зв'язків, дозволяє нам зосередити увагу на найважливіших компонентах.

Інформаційний компонент підготовки визначається тим, що навчальна інформація є одним із важливих засобів впливу на свідомість і поведінку учнів. У роботі вчителя фізичної культури відбувається активне використання різних видів та джерел навчальної інформації. Саме тому зміст інформаційного компоненту підготовки вимагає свого послідовного й ефективного вирішення. Під час навчального процесу, викладачі можуть успішно обговорювати зі студентами такі питан-

ня як компетентність сучасного вчителя фізичної культури, роль інформаційного досвіду в роботі педагога, використання наукових знань у позакласних формах занять спортивно-масовою та фізкультурно-оздоровчою роботою, естетична інформація, що необхідна вчителю фізичної культури.

Організаційний компонент підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи сприяє оволодінню ними методами організації й проведення фізкультурно-оздоровчої роботи, вміннями проводити тренувальні заняття з окремих видів спорту, навичками планування та контролю цих видів діяльності. Майбутні учителі фізичної культури отримують можливість глибше усвідомити сутність методики занять з фізичної культури і спорту, набути досвід ефективного вирішення питань залучення учнів основної школи до систематичних занять фізичною культурою та спортом.

Комунікативний компонент підготовки важливо розвивати на основі міжпредметних зв'язків. Спираючись на інформаційний потенціал і взаємозв'язок таких навчальних дисциплін як педагогіка, психологія, ділова українська мова за професійним спрямуванням, теорія і методика фізичного виховання та ін., викладачі вищих навчальних закладів педагогічного і спортивного профілю можуть успішно впливати на формування комунікативної культури майбутніх учителів, тренерів дитячих спортивних команд. На матеріалі міжпредметних зв'язків можуть бути успішно проаналізовані і обговорені разом зі студентами такі питання, як комунікативна культура сучасного вчителя, форми виявлення педагогічного такту вчителя, формування стилю поведінки вчителя фізичної культури. Поряд із теоретичними знаннями, студенти отримують на матеріалі міжпредметних зв'язків необхідний їм досвід комунікативної діяльності.

Креативний компонент у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи має вагоме значення. Педагогічний досвід викладачів вищих педагогічних навчальних закладів засвідчує, що дуже важливо розкривати студентам сутність таких понять як творче натхнення, педагогічний пошук, науково-дослідна діяльність учителя фізичної культури. Предметом серйозного обговорення в студентській аудиторії можуть бути такі питання як: удосконалення позакласного навчально-тренувального процесу, вияв ініціативи, постійна зацікавленість цією роботою. Крім теоретичних знань та понять про творчість учителя фізичної культури студенти можуть отримати в процесі підготовки також досвід безпосереднього вирішення творчих завдань науково-педагогічної спрямованості.

Отже, забезпечення та розвиток структурних компонентів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи у напрямку вирішення найважливішого завдання, готовності до зазначеного виду діяльності, є однією з перших умов і матиме позитивні результати.

Висновки. Таким чином готовність майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи має забезпечувати: набуття умінь щодо організації та проведення позакласної спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи; оволодіння навичками організації та проведення занять у фізкультурно-оздоровчих гуртках та спортивних секціях; складати та реалізовувати плани агітаційно-пропагандистської роботи; організовувати та проводити змагання з окремих видів спорту; якісне проведення уроків та занять у спеціальних медичних групах; оволодіння майбутніми вчителями практичними вміннями щодо проведення методичної роботи: по-перше, щодо здійснення планування всіх ділянок позакласної роботи в навчальному закладі; по-друге, навичками організаційно-методичної роботи з вчителями-предметниками і особливо вчителями початкових класів для надання методичної допомоги в організації та про-

веденні ними фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня школярів (фізкультхвилинки на загальних уроках - учитель із предмету, години здоров'я - учитель-вихователь групи подовженого дня) та методичної роботи з учнями - щодо формування навичок самостійних занять.

Література:

1. Волошенко О. В. *Формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної творчості в умовах коледжу: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04* / Волошенко Олена Валентинівна - К., 2000. - 180 с.
2. Данилко М.П. *Формування готовності до професійної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту: спец. 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення”* / М.П. Данилко - Луцьк, 2000. - 19 с.
3. Линенко А.Ф. *Готовність майбутнього вчителя до педагогічної діяльності* / А.Ф. Линенко // Педагогіка і психологія. - 1995 - №1. - С. 125 - 132.
4. Мойсєєнко Л.Д. *Про психічну готовність студентів технічного вузу до використання ЕОМ* / Л.Д. Мойсєєнко // Педагогіка і психологія. - 1997. - №3. - С. 156 - 161.
5. Презлята Г. *Підвищення результативності методичної роботи з учителями фізичної культури* / Г. Презлята // Фізичне виховання в школі. - 2001. - №1. - С. 30 - 32.
6. Степанова Г.А. *Профессионально-педагогическая подготовка будущих специалистов по физической культуре к оздоровлению школьников* / Г.А. Степанова, Г.А. Булатова, Р.М. Гимазов // Теория и практика физической культуры. - 2004. - №8. - С. 60 - 62.

УДК 37.013+159.953

З-Є. ТАРУТІНА

ОСВІТА ХХІ СТОЛІТТЯ - СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ І МАЙБУТНІХ ВІДКРИТТІВ У ПРИРОДНИЧИХ НАУКАХ

Анотація. Вказано частину новітніх відкриттів точних наук у вивченні мозку. На прикладі пояснення явищ пластичності і професіоналізації мозку доведено, що ці відкриття успішно пояснюють існування чутливих періодів, процес професіоналізації мозку і його участі в успішному навчанні та соціалізації молодшої людини.

Ключові слова: науки про мозок, сіра і біла речовина, гліальні клітини, чутливі періоди, професіоналізація мозку, дзеркальні нейрони.

Аннотация. Указана часть новейших открытий точных наук в изучении мозга. На примере объяснения явлений пластичности и профессионализации мозга доказано, что эти открытия успешно объясняют существование чувствительных периодов, процесс профессионализации мозга и его участия в успешном обучении и социализации молодого человека.

Ключевые слова: науки о мозгу, серое и белое вещество, глиальные клетки, чувствительные периоды, профессионализация мозга, зеркальные нейроны.

Annotation. The part of the newest discoveries of the exact sciences in brain studying is specified. On an example of an explanation of the phenomena of plasticity and professionalisation of brain it is proved, that these discoveries successfully explain existence of the sensitive periods, process professionalisation of brain and its participation in successful training and socialisation of the young man.

Keywords: sciences about a brain, grey and white substance, glial cell, the sensitive periods, professionalisation of brains, mirror neurons.

Початок ХХІ ст. в освітній сфері відзначений поєднанням цікавості до двох майже полярних тем - морально-духовного виховання задля формування передумов до порятунку людства від екологічних загроз (свідченням цього є одразу два всесвітні конгреси 2002 і 2009 року та присудження Нобелівської премії